

Els vals monetaris emesos pels sindicats locals CNT i UGT de Catalunya durant la guerra del 1936-1939

A. TURRÓ I MARTÍNEZ

Les centrals sindicals CNT (Confederació Nacional del Treball) i UGT (Unió General de Treballadors), individualment o conjuntament, foren els promotors, iniciadors o integrants de la gran majoria de les col·lectivitats, comitès locals, comunitats, cooperatives, sindicats agrícoles, etc., que es formaren en moltes localitats del nostre país des del juliol de 1936 i durant tot l'any 1937, com a inici de la revolució social que s'intentà forjar en reacció a l'alçament militar feixista espanyol.

La gran majoria d'aquestes organitzacions col·lectives i cooperatives, a conseqüència de la desaparició del monetari divisionari en curs, feren emissions de vals monetaris particulars, amb o sense les sigles d'aquestes dues centrals sindicals, però també alguns dels seus sindicats locals o professionals feren, particularment, els seus vals monetaris els quals són els únics que volem estudiar, descriure i catalogar en aquest treball referent als emesos a la Catalunya central.

Volem remarcar que la CNT, majoritària en aquells anys a Catalunya, dominà tot el moviment social, i com era i és costum en aquesta sindical, la gran majoria dels vals creats són escrits (com així mateix tota la seva propaganda i publicacions) en castellà, fet incongruent en una sindical fundada a Barcelona i que es diu *llibertària* quan en realitat és imperialista i espanyolista.

En aquest treball remarcuem els vals redactats en català, deixant per entès que, quan no s'especifica, és que són en castellà.

**CENTRAL SINDICAL CONFEDERACIÓ NACIONAL DEL TREBALL
(CNT) ADHERIDA A L'ASSOCIACIÓ INTERNACIONAL DE
TREBALLADORS (AIT)**

1. Amposta (Montsià). El sindicat local CNT edità uns vals del valor de 10 cèntims, impresos per una sola cara, en negre, sobre cartó gris clar, de mides 35 × 47 mm, legalitzats al revers per un segell rodó en tampó violeta que diu «U. L. de Sindicatos Únicos CNT - AIT - Amposta (Tarragona)».

2. Ascó (Ribera d'Ebre). El Sindicato Único de Oficios Varios d'aquesta població emeté uns vals en cartó blanc de mides 29 × 33 mm de valor de 5 cèntims.

En una cara hi consta, escrit a mà amb tinta blava, el valor facial i el número d'ordre, i a l'altra cara, el segell de legalització rodó en tampó violeta que diu «Sindicato Único de Oficios Varios - C.N.T. - A.I.T. - ASCÓ».

En aquests molt rudimentaris vals no hi consta el nom del poble i, per tant, sols es poden identificar pel segell de legalització.

3. Barcelona (Barcelonès). La Central Sindical CNT de la capital de Catalunya posà en circulació monedes dels valors següents: de 5 cèntims en coure de 25 mm de diàmetre, d'1 pesseta en llautó d'un diàmetre de 24 mm, de 2 pessetes també en llautó amb un diàmetre de 27 mm i de 5 pessetes en llautó i un diàmetre de 31 mm.

Aquestes monedes presenten la particularitat de portar gravades amb punxons en una cara les sigles CNT - AIT sense cap llegenda, i a l'altra cara el valor facial amb xifres molt grans i el nom de la unitat monetària.

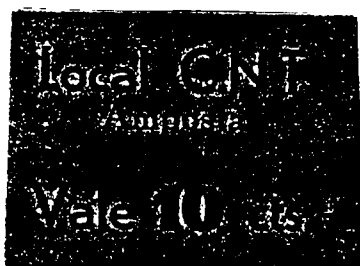
Sembla que existeixen unes monedes de les mateixes característiques en cuproníquel, però no les hem vist mai.

4. El Sindicat Únic del Ram del Transport -secció Born- de la CNT - AIT posà en circulació unes monedes de llautó gravades en incús per una sola cara amb la llegenda circular «SINDICATO ÚNICO RAMO DEL TRANSPORTE - C.N.T. - SECCIÓN BORNE - A.I.T. - ENVASE» i el seu valor facial. Totes les lletres estan pintades en negre. Aquestes monedes servien per a controlar, valorar i identificar els envasos o embalatges.

Les monedes d'1 pesseta són circulars, d'un diàmetre de 30 mm, les de 2 pessetes són triangulars, de 28 × 30 mm i les de 3 pessetes són ovalades i amiden 25 × 38 mm.

Havent-se esgotat les monedes de 2 pessetes s'aprofitaren les d'1 pesseta en excendent, trepant al seu centre la xifra 2 i modificant així el seu valor inicial.

5. El Sindicat de les Indústries Alimentàries CNT del Mercat Central de Fruïtes i Verdures (Born) emeté uns vals impresos per una sola cara en negre,

1

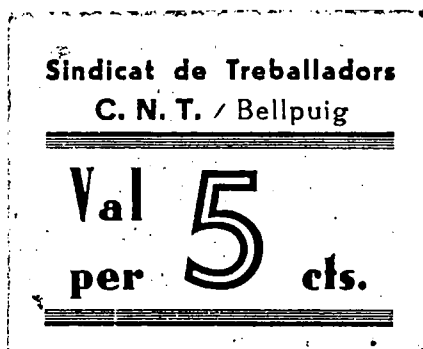
2

5

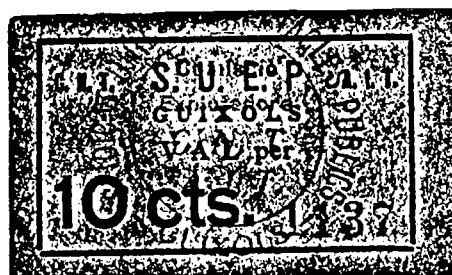
7

8

9

11

del valor de 25 cèntims en cartó color blau i d'1 pesseta en cartó blanc, tots dos de mides 64 × 99 mm, avalats per dues signatures manuscrites amb tinta vermella a l'anvers i legalitzats al revers per un segell circular en tampó vermell que diu «SINDICATO DE LAS INDUSTRIAS ALIMENTICIAS - BORNE - MERCADO CENTRAL DE FRUTAS Y VERDURAS - C.N.T. - A.I.T.» o bé amb un segell també circular i en tampó vermell que diu «COLECTIVIDAD BORNE - C.N.T. - CONSEJO OBRERO».

Aquest mateix sindicat també posà en circulació uns vals circulars de cartó cuiro de 33 mm de diàmetre del valor de 4 pessetes, amb la llegenda gravada en una sola cara: «SINDICATO INDUSTRIAS ALIMENTICIAS - BORNE - C.N.T. - A.I.T.» i amb el valor facial al centre.

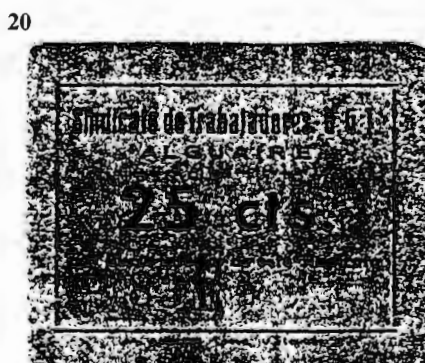
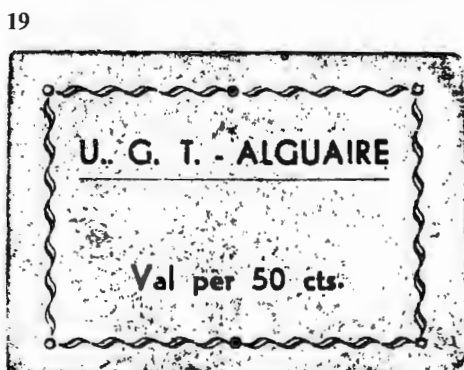
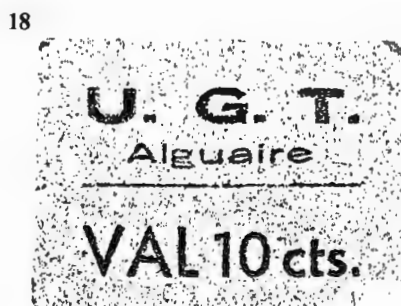
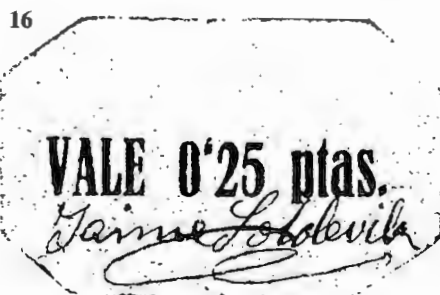
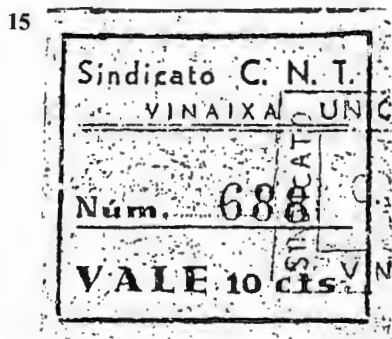
Davant la necessitat d'un valor més alt, es contramarcaren els excedents d'aquests discos de 4 pessetes gravant al seu centre en grans xifres el nou valor de 10 pessetes i a l'altra cara, que era verge, la llegenda «COLECTIVIDAD BORNE» i altra vegada el seu nou valor facial, ara amb la indicació de la unitat monetària.

6. Bellaterra (Vallès Occidental). El Comitè local del Sindicat CNT d'aquesta població agregada del municipi de Cerdanyola encunyà unes monedes en llautó dels valors de 10 cèntims i d'un diàmetre de 24 mm, i de 25 cèntims d'un diàmetre de 28 mm. En aquestes monedes sols hi consta, en una cara i gravat en incús, el nom de la població i la sigla CNT i a l'altra cara, el seu valor facial.

7. Bellpuig (Urgell). El Sindicat de Treballadors CNT local edità uns vals escrits en català dels valors de 5 i de 10 cèntims, impresos en blau marí per una sola cara sobre cartolina blanca, sense cap emblema ni dibuix i amb les xifres del valor força grans. De mides 45 × 55 mm, són numerats en negre al revers i legalitzats amb un segell circular en tampó violeta que diu «SINDICATO ÚNICO DE TRABAJADORES - C.N.T. - BELLPUIG».

8. Blanes (La Selva). El ram d'alimentació de la secció de distribució del Sindicat Únic de Treballadors - CNT - AIT local, féu una emissió de vals escrits en català dels valors de 50 cèntims i d'1 pesseta, de mides 45 × 65 mm. De cada valor se'n feren dues emissions idèntiques en presentació però en cartó prim de color diferent, tots impresos en negre per una sola cara.

Així és que, pel valor de 50 cèntims, en tenim en cartó de color rosa pàl·lid i en cartó lila, i en els d'1 pesseta en cartó color crema i en cartó color verd clar. No estan numerats, però sí legalitzats amb un segell en sec circular que diu «SINDICATO ÚNICO DE TRABAJADORES - BLANES - C.N.T. ... A.I.T.» i un segell circular en tampó vermell en els de 50 cèntims i violeta en els d'1 pesseta que diu «SINDICATO ÚNICO DE TRABAJADORES - CENTRO DE DISTRIBUCIÓN - BLANES - C.N.T. - A.I.T. - SECCIÓN ALIMENTACIÓN».

Cal remarcar com a cas curiós que en aquests vals no hi consta, imprès, el nom de la població i, per tant, sols es poden identificar pels segells en sec o en tampó que els legalitzen.

9. Castellet de Llobregat (Bages). El Sindicato de Oficios Varios CNT local creà uns vals impresos per una sola cara amb els valors de 5 cèntims en cartó prim blanc en color marró, i de 10 cèntims en cartó prim blau clar, en color negre. Llur mides són 45 × 65 mm i l'anvers està emmarcat per una orla amb les xifres del valor força grans. Estan legalitzats al revers per un segell ovalat en tampó blau que diu «SINDICATO ÚNICO DE OFICIOS VARIOS - C.N.T. - A.I.T. - CASTELLET DE LLOBREGAT» i numerats.

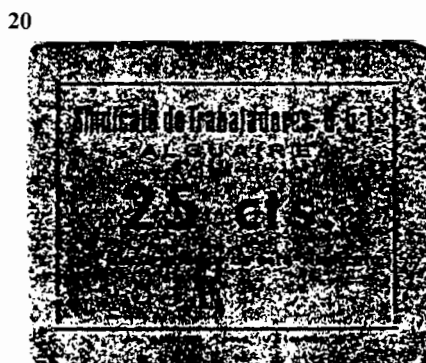
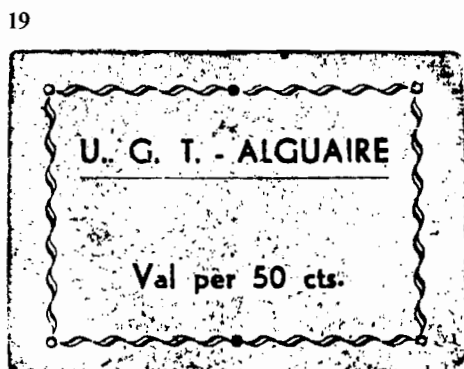
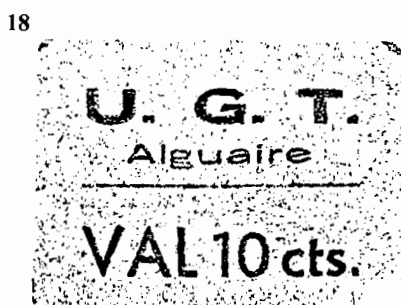
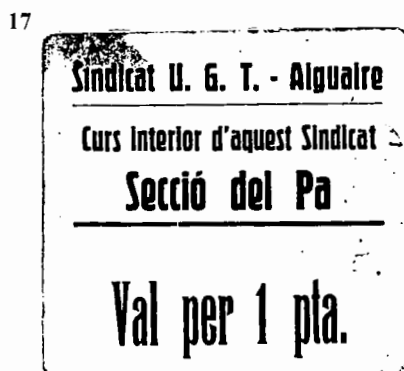
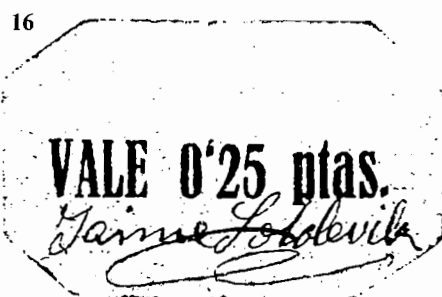
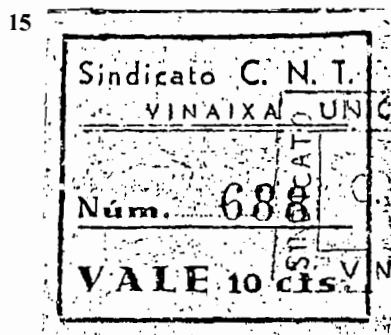
10. Gavà (Baix Llobregat). El Sindicat CNT d'Espectacles Públics d'aquesta població féu uns vals del valor de 0,25 pessetes de mides 35 × 67 mm amb la sola inscripció del valor, manuscrit amb tinta negra per una sola cara, sobre cartó de color beix clar, i numerats amb numerador negre. No hi consta el nom de la població i sols es poden identificar pels segells que els legalitzen, un a l'anvers amb tampó vermell que diu «SECCIÓN ESPECTÁCULOS PÚBLICOS C.N.T. - A.I.T. - GAVÀ», i un altre al revers en tampó violeta que diu «[...] ESPECTÁCULOS PÚBLICOS - C.N.T. - A.I.T. - GAVÀ Y SU RADIO», tots dos ovalats.

Aquests vals tenen una petita perforació en forma d'estel de 5 puntes.

11. Guíxols (Baix Empordà). El Sindicat Únic d'Espectacles Públics CNT - AIT local (títol expressat solament amb les seves inicials) edità uns vals del valor de 10 cèntims, impresos per una sola cara en negre sobre paper gruixut de color marró clar, i emmarcats per una simple ratlla recta. De mides 36 × 60 mm, estan numerats i legalitzats a l'anvers per un segell circular en tampó negre que diu «SINDICAT ÚNIC D'ESPECTACLES PÚBLICS - COMISSIÓ EXPLOTADORA - C.N.T. - A.I.T. - GUÍXOLS». Són escrits en català.

12. Horts de Llobregat (Baix Llobregat). El Sindicat CNT d'aquesta població creà uns vals en forma de discos de 30 mm de diàmetre en cartó prim blau pel valor de 5 cèntims i en cartó prim blanc pel valor de 10 cèntims, impresos en negre per una sola cara. A l'anvers hi consta el nom del poble, la sigla CNT i el valor facial, al revers estan legalitzats per una signatura manuscrita amb tinta negra. Són escrits en català.

13. Olesa de Montserrat (Baix Llobregat). La Federació local de Sindicats Únics - CNT posà en circulació uns vals en cartó prim vermell del valor de 5 cèntims. De mides 46 × 57 mm són impresos en negre per una sola cara. Estan legalitzats al revers per un segell circular en tampó violeta (il·legible).

14. Roquetes (Baix Ebre). El Sindicat Únic de Treballadors CNT - AIT local emetè uns vals del valor de 5 cèntims en cartó color crema de mides 33×47 mm impresos per una sola cara en negre, amb una franja en vermell i negre a l'angle superior esquerre i emmarcats per una simple ratlla recta. Estan legalitzats al revers per un segell ovalat en tampó violeta que diu «SINDICATO ÚNICO OFICIOS VARIOS - C.N.T. - A.I.T. - ROQUETAS (TARRAGONA)».

15. Vinaixa (Garrigues). El Sindicat local CNT posà en circulació uns vals del valor de 5 cèntims en cartolina blanca i de 10 cèntims en cartolina color taronja, impresos en negre per una sola cara, sense cap emblema ni dibuix, simplement emmarcats per una ratlla recta. De mides 45×50 mm, són legalitzats a l'anvers per un segell quadrat en tampó vermell o violeta, amb la llegenda «SINDICATO ÚNICO OFICIOS VARIOS - C.N.T. - VINAIXA» i numerats.

CENTRAL SINDICAL UNIÓN GENERAL DE TREBALLADORS (UGT)

16. Alguaire (Segrià). El Sindicat Local de Treballadors de la Terra UGT posà en circulació uns vals molt simples dels valors de 25 i de 50 cèntims, de mides 37×58 mm, en els que solament hi consta, imprès en negre per una sola cara, el seu valor facial i, per tant, sols es poden identificar pel segell ovalat en tampó violeta que els legalitza al revers i que diu «SINDICAT DE TREBALLADORS DE LA TERRA - U.G.T. - ALGUAIRE». A més, estan legalitzats a l'anvers per una signatura manuscrita amb tinta negra. Foren tallats a mà, presenten els angles escapçats.

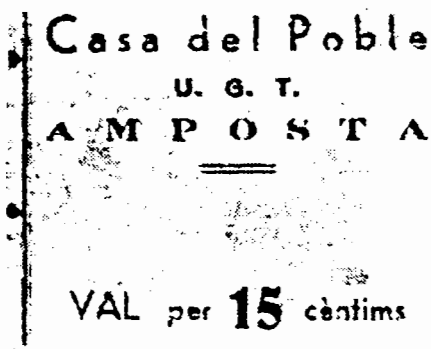
17. Amb la sola sigla UGT, el nom de la població, i el valor facial, el mateix Sindicat de Treballadors de la Terra féu una nova emissió de vals en català, impresos per una sola cara en negre amb els valors de 5 cèntims en cartó prim de color verd clar i de 10 cèntims en cartó prim color rosa. De mides 37×47 mm, estan legalitzats al revers pel mateix segell ovalat en tampó violeta dels anteriors.

19. Aquest sindicat fou molt prolífer en l'emissió de vals monetaris, car encara féu una nova emissió de vals, també en català, de mides 43×60 mm dels valors de 5, 35 i 50 cèntims i d'1 pesseta, impresos en negre per una sola cara amb la mateixa llegenda dels anteriors, però ara enquadrada per una fina orla i legalitzats al revers amb el mateix segell ovalat en tampó violeta de tots els anteriors.

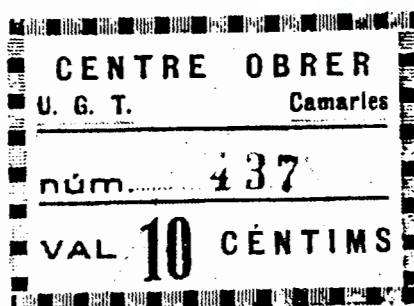
Els vals de 5 cèntims són en cartó verd grisós, els de 35 cèntims en cartó color crema, els de 50 cèntims en cartó blanc i els d'1 pesseta en cartó color blau clar.

20. El Sindicat d'Oficis Diversos UGT d'Alguaire posà en circulació uns vals del valor de 25 cèntims impresos per una sola cara, en vermell, sobre cartó prim

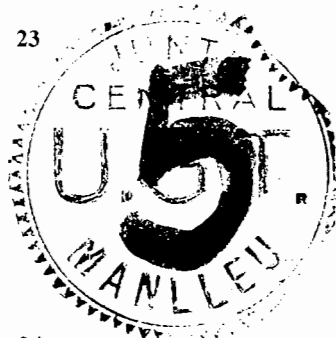
21

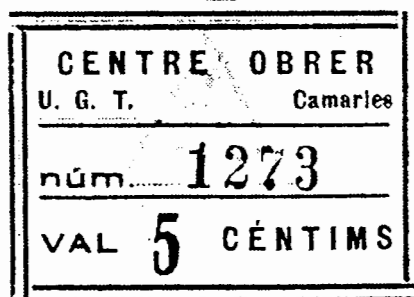
22

23

22

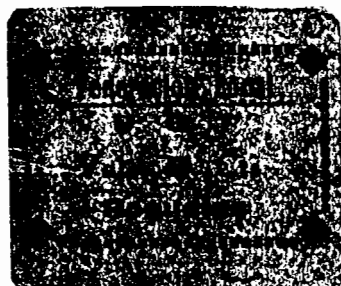

24

26

25

de color groc llimona. De mides 44 × 54 mm, aquests vals porten per títol «SINDICATO DE TRABAJADORES U.G.T.», el nom de la població i el seu valor facial, i la menció de que són destinats al curs interior del Sindicat i el número d'ordre, tot enquadrat per una fina ratlla recta. Estan legalitzats al revers per un segell rodó en tampó violeta que diu «SINDICAT D'OFICIS DIVERSOS - U.G.T. - ALGUAIRE».

21. Amposta (Montsià). La Federació local UGT creà uns vals amb la llegenda CASA DEL POBLE amb els valors de 10 i de 15 cèntims impresos per una sola cara, en negre, sobre cartó prim de color verd per als de 5 cèntims i de color blanc per als de 15 cèntims. Són de mides 48 × 55 mm, i estan legalitzats al revers per un segell en tampó violeta que diu «FEDERACIÓN LOCAL - U.G.T. - AMPOSTA - SECRETARIA FINANZAS».

22. Camarles (Baix Ebre). La Federació local UGT d'aquest poble agregat de Tortosa posà en circulació, amb el títol de Centre Obrer UGT, uns vals dels valors de 5 i de 10 cèntims impresos per una sola cara; els de 5 cèntims en cartó prim blau imprès en granat i els de 10 cèntims en cartó prim blanc imprès en negre. Són de mides 42 × 57 mm, enquadrats a l'anvers per una orla i legalitzats al revers per un segell triangular en tampó violeta que diu «FEDERACIÓN LOCAL U.G.T. - CAMARLES» i estan numerats.

Del valor de 5 cèntims se'n féu una segona emissió en cartó blanc imprès en negre amb la mateixa presentació i característiques de l'anterior, amb la sola diferència de l'orla d'enquadrament que ara està formada per dues fines ratlles paral·leles.

23. Manlleu (Osona). La Junta Central UGT local féu uns vals de fabricació casolana molt simples, amb el seu segell estampat sobre la part verge d'unes cartolines de color crema impreses per una cara, per a un ús determinat del sindicat que no coneixem, i retallats pel contorn rodó del segell, que diu: «JUNTA CENTRAL - U.G.T. - MANLLEU» i la xifra 5 (cèntims) escrita amb rotulador negre sobre el segell estampat en tampó violeta. El seu diàmetre és de 45 mm.

24. Mollerusa (Segrià). La Federació local UGT emeté uns vals en cartó prim de mides 35 × 47 mm dels valors de 5, 10 i 25 cèntims, impresos per una sola cara, en negre, i emmarcats a l'anvers per una ratlla gruixuda recta i on sols hi consta el títol de l'emissor, el nom de la població i el valor facial. Els de 5 cèntims són en cartó de color taronja, els de 10 cèntims en cartó de color verd clar i els de 25 cèntims en cartó de color crema. Estan numerats al revers i legalitzats amb un segell en sec rodó que diu «FEDERACIÓN LOCAL - U.G.T. - MOLLERUSA».

25. Roquetes (Baix Ebre). La Federació Local UGT féu uns vals del valor de 5

cèntims impresos per una sola cara en negre, sobre cartó de color vermell, emmarcats a l'anvers per una orla. Són de mides 38 × 45 mm i estan legalitzats al revers per un segell rodó en tampó violeta (il·legible).

SINDICATS CNT - UGT CONJUNTAMENT

26. Torrelameu (Noguera). Les dues centrals sindicals UGT i CNT locals feren conjuntament uns vals del valor de 25 cèntims, de mides 40 × 70 mm impresos en color blau fosc per una sola cara, sobre cartó gris-verdós, legalitzats al revers per un segell circular en tampó negre que diu «TORRELAMEU - U.H.P.» i per una signatura manuscrita amb tinta negra i numerats a l'anvers.

27. Vic (Osona). L'Associació Obrera CNT - UGT - Secció Fruita de Vic féu encunyar unes monedes del valor d'1 pesseta en llautó d'un diàmetre de 31 mm amb aquesta llegenda i el valor facial.

Això és tot el que sabem de les emissions monetàries pròpies i particulars d'aquests sindicats.